

ואתחנן - אחד מעשרה לשונות שנקראת תפילה

מספרים על רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, סגורם של ישראל, שנכנס לבית הכנסת בעיר לבוב וראה קבוצת סוחרים שמיהרו לעסקיהם והתפללו במהירות תפילת שחרית. כשסיימו את התפילה פנה אליהם רבי לוי יצחק ואמר: ברצוני לומר לכם דבר מה. היטו הסוחרים אזניהם לשמוע מה בפי הצדיק. פתח רבי לוי יצחק ואמר: "א, א, ב, ב, ב, ב." התפלאו הסוחרים לשמוע קולות אלו מפי הצדיק ולא הבינו כוונתו. המשיך הצדיק: "מ, מ, ג, ג, ג, ג." כשראה את המבט השואל בעיניהם, אמר: אינכם מבינים את דברי? הלא כך שוחחתם כעת עם ריבונו של עולם, כשחטפתם את תפילתכם.

ענה אחד הסוחרים: רבינו, אמת שהתפילה שהתפללנו היתה הברות קטועות, אולם ריבונו של עולם, שידע תעלומות, מבין גם את שפתינו, את הברותינו, כשם שאמא מבינה את שפת תינוקה, כשממלמל הברות קטועות...

כששמע סגורם של ישראל את תשובתו המחוכמת של הסוחר, אורו פניו. בהזדמנויות שונות סיפר מעשה זה, והוסיף: ריבונו של עולם, ראה את בניך הנתונים למשיסה בין הגויים לרדיפות ולתלאות, בכל זאת מקיימים הם מצוותיך במסירות נפש, קמים לתפילה. ואפילו שממלמלים את התפילה בהברות קטועות, הם מתרפסים לפניך כתינוק לפני אמו.

תפילתו של משה רבינו

פרשתנו, פרשת ואתחנן פותחת בתפילת משה רבינו, כפי שכתוב "וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר" (ג, כג) ומבאר רש"י, עפ"י הספרי את המילה הראשונה, שהיא שם הפרשה: "זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפילה".

חז"ל למדו מתפילתו זו של משה רבינו יסוד גדול בתפילה, איך עלינו לסדר את התפילה, תחילה לפתוח בשבח להקב"ה ורק לאחר מכן לבקש את בקשותינו: "דרש רבי שמלאי: לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל. מנלן? ממשה, דכתיב 'וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא', וכתוב 'ה' אלוקים אֵתָהּ הַחֲלוֹת לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלְךָ וְאֶת יְדָד הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרְתְּךָ', וכתוב בתריה 'אֶעֱבְרָה נָא וְאָרְאָה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה...".

לימודים מתפילת משה

אור החיים הקדוש לומד מתפילתו זו של משה ארבעה לימודים, וכך כותב: "עוד נתכוון לדייק ארבעה תנאים הצריכין לקבלת תפילה: אחד שיתפלל כעני הדופק על הפתח, ב. שיבקש ממקור הרחמים, ג. זמן התפילה, כדרך אומרו (תהלים ס"ט) 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון', ד. שתהיה תפילתו מפורשת ולא תהיה סובלת פירוש בלתי הגון.

והוא מה שנתכוון משה במאמרו כאן 'וְאֶתְחַנֵּן' לשון תחנונים זה כנגד תנאי א'. 'אֶל ה'', שביקש ממקור הרחמים זה כנגד תנאי ב'. 'בְּעֵת הַהוּא', פירוש בעת הידועה לקבלת תפילה, שהיא עת רצון כי מי יודע עת הרצון כמשה. ואפשר שזה היה בעת אשר אמר לו ה' 'החל רש ארץ סיחון ועוג', זה כנגד תנאי ג'. 'לְאֹמְרִי', פירוש - פירש אמריו כמצטרך שלא יסבלו דבריו דבר בלתי הגון זה כנגד תנאי ד'...'.

הזכות להתפלל

למדנו מתפילתו של משה שבתפילה כמה חלקים: תחילה פותחים בשבת, לאחר מכן מביע אדם את משאלותיו, ולבסוף הודיה לבורא עולם.

עלינו לזכור, שתפילה אינה עול, או ציווי אלוקי, אלא היא זכות גדולה מאד. התחושה שהקב"ה מקבל אותנו לשיחה פרטית, צריכה לעורר אצלנו מורא ושמחה כאחד. זו זכות אדירה, הטומנת בחובה סיכוי עצום להשיג מה שנבקש. אין זכות גדולה יותר מעצם המפגש עם הקב"ה, באמצעות התפילה. וכפי שאמרו חז"ל: "אמר רבי אלעזר: גדולה תפילה יותר ממעשים טובים, שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו. אף על פי כן לא נענה אלא בתפילה, שנאמר 'אל תוסף דבר אלי' (ג, כו) וסמיך ליה 'עלה ראש הפסגה'..." (ברכות לב ע"א).

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר.

לתגובות – office@shaalti.co.il

להזמנת ההרצאה 'שבת חלום', בנייד – 052-9453811

לצפיה בסרטונים וקטעים מתוך ההרצאה 'שבת חלום', בקישור

<https://youtu.be/jgaZizoeMJ0>